

**Івано-Франківський
обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Івано-Франківської обласної ради**

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників
закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній
процес у другому циклі базової середньої освіти
(базове предметне навчання) за темою**

**НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ: ІНСТРУМЕНТИ
ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ І ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

СХВАЛЕНО

Вченою радою ІФОППО
(протокол від 29.01.2026 року №1)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказом Івано-Франківського ОІППО
від 30.01.2026 року № 8

Р. ЗУБ'ЯК

Розробник: Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Дмитрів Г. І., методист лабораторії управління та організації освіти Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, тренер ГС “Освіторія” “Наздоженемо: про подолання освітніх втрат”, супервізор; Хомин О. Є., директор Івано-Франківського обласного центру практичної психології та соціальної роботи; Щербій Н. М., методист-завідувач сектору інформаційно-аналітичної роботи Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, тренер ГС “Освіторія” “Наздоженемо: про подолання освітніх втрат”; Глуханюк Т. І., методист Івано-Франківського обласного центру практичної психології та соціальної роботи; Галайко Л. К., методист Івано-Франківського обласного центру практичної психології та соціальної роботи)

Рецензенти:

Р. Зуб’як, кандидат педагогічних наук, ректор Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

О. Гринчук, кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної психології Карпатського національного університету імені Василя Стефаника;

І. Будзак, проректор Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Напрямок підвищення кваліфікації:

Подолання освітніх втрат здобувачів освіти у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Психосоціальна підтримка і травма-інформований підхід під час навчання здобувачів освіти у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання).

Розроблена на основі типової програми:

Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання) за темою «Навчання в умовах викликів: інструменти подолання освітніх втрат і підтримки учасників освітнього процесу» (наказ МОН України від 28.10.2025 р. № 1415).

Термін дії програми: з 20.04.2026 до 15.10.2031 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність. Розроблення та впровадження програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які здійснюють освітній процес у другому циклі базової середньої освіти, за темою «Навчання в умовах викликів: інструменти подолання освітніх втрат і підтримки учасників освітнього процесу» (далі — Програма) зумовлене актуальними викликами сучасної освіти й суспільства, зокрема в контексті подолання наслідків збройної агресії рф.

Трансформаційні процеси, пов'язані з реформою «Нова українська школа», імплементацією Державного стандарту базової середньої освіти, упровадженням інклюзивних практик і посиленням цифрового складника освітнього процесу, потребують від учителя нової якості професійної діяльності, готовності до гнучкої адаптації та оновлення підходів до навчання в умовах викликів.

Нині набуває ключового значення проблема подолання освітніх втрат у здобувачів освіти, спричинених повномасштабною військовою агресією рф проти України, що обумовлює постійну дестабілізацію освітнього процесу, трансформацію умов освітнього середовища, підвищення когнітивного та психоемоційного навантаження на учасників освітнього процесу. Зазначені фактори потребують комплексного впливу з метою мінімізації негативних наслідків для якості освіти та психосоціального стану учнівської та педагогічної спільноти. Саме тому важливим завданням постає підвищення кваліфікації педагогів і вдосконалення їхніх компетентностей щодо здійснення психосоціальної підтримки учнів, застосування травма-інформованого підходу в навчанні, а також використання ефективних інструментів психолого-педагогічної підтримки.

Програму укладено відповідно до положень законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанов Кабінету Міністрів України, зокрема постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 (зі змінами) «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року № 988-р, професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (наказ Міністерства освіти і науки України від 29.03.2024 № 1225), інших нормативно-правових актів у сфері освіти та з урахуванням стратегії європейської інтеграції, кращих міжнародних і вітчизняних практик професійного розвитку педагогів. Програма спрямована на вдосконалення необхідних знань, умінь, навичок та способів діяльності в педагогічних працівників задля успішної реалізації базового предметного навчання в другому циклі базової середньої освіти відповідно до актуальних вимог законодавства, соціального контексту та сучасних викликів в освітньому процесі.

Цільова група: педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти.

Обсяг (тривалість): 30 год (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми:

Програма спрямована на комплексне подолання освітніх втрат та забезпечення підтримки учасників освітнього процесу в умовах сучасних викликів. Її ключовою особливістю є інтеграція педагогічних, психологічних та соціальних інструментів, що дозволяє відновити цілісність освітньої траєкторії учнів та формувати стійкість до змін.

У межах програми реалізуються діяльнісний, компетентнісний та індивідуальний підходи, які забезпечують діагностику освітніх потреб, організацію компенсаторних занять, використання адаптивних матеріалів та інтерактивних методів навчання. Значна увага приділяється впровадженню сучасних освітніх технологій: цифрових ресурсів для моніторингу прогресу, віртуальних середовищ для повторення та закріплення знань, формувального оцінювання як інструменту підтримки.

Програма орієнтована на розвиток педагогічної рефлексії, створення методичних продуктів (інтегрованих уроків, навчальних кейсів, дидактичних матеріалів), а також на забезпечення психологічної підтримки учнів і педагогів. Її реалізація сприяє формуванню безпечного освітнього середовища, розвитку емоційної грамотності та професійної стійкості педагогів.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна)

Особливості реалізації програми: короткостроковий курс впродовж 5 днів. Реалізація програми потребує залучення фахівців Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Мета підвищення кваліфікації: удосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників для організації освітнього процесу в другому циклі базової середньої освіти з урахуванням сучасних викликів, зокрема через подолання освітніх втрат, інтеграцію принципів травма-інформованого підходу та надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу.

Завдання підвищення кваліфікації:

- систематизувати знання щодо діагностики та подолання освітніх втрат у здобувачів базової середньої освіти;
- удосконалити практичні навички розроблення індивідуальних траєкторій та корекційних планів відновлення знань;
- відпрацювати алгоритми взаємодії команди супроводу для створення підтримуючого освітнього середовища;

- опанувати принципи травма-інформованого навчання, враховуючи вплив стресу на когнітивні функції дитини;
- сформувати вміння застосовувати техніки психологічної стабілізації та надання першої психологічної допомоги під час освітнього процесу;
- засвоїти методи профілактики професійного вигорання та збереження власного психоемоційного ресурсу;
- напрацювати механізми залучення родини до реалізації спільного плану підтримки та розвитку дитини.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

У процесі навчання за програмою підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які викладають у 7-9 класах удосконалюватимуть професійні компетентності, визначені професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН України від 29 серпня 2024 року № 1225:

- предметно-методична компетентність (А2);
- психологічна компетентність (Б1);
- інклюзивна компетентність (В1);
- інформаційно-цифрова компетентність (А3).

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- Учасники опанують систематизовані знання щодо діагностики та подолання освітніх втрат у здобувачів базової середньої освіти.
- Здобудуть практичні навички розроблення індивідуальних освітніх траєкторій та корекційних планів відновлення знань.
- Застосовуватимуть алгоритми командної взаємодії для створення підтримуючого освітнього середовища.
- Опанують принципи травма-інформованого навчання та враховуватимуть вплив стресу на когнітивні функції дитини.
- Сформуують уміння використовувати техніки психологічної стабілізації та надання першої психологічної допомоги в освітньому процесі.
- Засвоять методи профілактики професійного вигорання та підтримання власного психоемоційного ресурсу.
- Напрацюють дієві механізми залучення родини до реалізації спільного плану підтримки й розвитку дитини.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Максимальна кількість балів за виконання програми – 100. Загальний бал має бути не нижче 60. Він формується як сума балів за такі види контролю: практичні завдання № 1, № 2 – 40 балів (по 20 за кожне), підсумкове тестування – 60 балів.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації.

Вартість: 540 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Системна робота щодо подолання освітніх втрат як передумова рівного доступу до освіти					
Тема 1.1. Освітні втрати: сутність, причини, наслідки та їх діагностика	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Інструменти діагностування та подолання освітніх втрат	-	2	2	1	5
Тема 1.3. Проектування програм із подолання освітніх втрат (відповідно до освітньої галузі)	-	2	1	1	4
Тема 1.4. Професійна підтримка вчителів з питань подолання освітніх втрат у здобувачів освіти	-	2	-	-	2
Тема 1.5. Моніторинг та оцінювання ефективності програм подолання освітніх втрат	-	2	-	-	2
Разом за модулем	2	8	3	2	15
МОДУЛЬ 2. Безпечне освітнє середовище: інтеграція психосоціальних практик і підходів, чутливих до травми					
Тема 2.1. Вплив травми на навчання та поведінку учнів	2	-	-	-	2
Тема 2.2. Стратегії підтримки учнів, які пережили травматичні події	-	2	-	-	2

Тема 2.3. Створення безпечного освітнього середовища: ключові маркери та практичні підходи	-	2	2	1	5
Тема 2.4. Внутрішній ресурс педагога, або як не згоріти, підтримуючи інших	-	2	1	1	4
Тема 2.5. Розвиток соціально-емоційної компетентності учнів та створення ефективної моделі комунікації учасників освітнього процесу	-	2	-	-	2
Разом за модулем	2	8	3	2	15
Підсумкові заходи				4	
Усього	4	16	6	4	30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Системна робота щодо подолання освітніх втрат як передумова рівного доступу до освіти

Тема 1.1. Освітні втрати: сутність, причини, наслідки та їх діагностика.

Ключові питання теми.

Поняття «освітні втрати» та «освітні розриви»: спільне та відмінне. Причини виникнення освітніх втрат в умовах сучасних викликів в Україні: збройної агресії РФ, пандемії, вимушеного переміщення. Фактори появи освітніх втрат, які не пов'язані з воєнним станом.

Наслідки освітніх втрат: економічні, психологічні, соціальні, академічні.

Системні шляхи подолання освітніх втрат. Діагностика прогалин як перший і ключовий етап, індивідуальні та групові корекційні плани, психосоціальна підтримка, використання цифрових інструментів, командна робота вчителів, психологів і батьків.

Діагностика освітніх втрат: сутність, етапи та значення як основи подолання.

Тема 1.2. Інструменти діагностування та подолання освітніх втрат.

Ключові питання теми.

Вимоги Державного стандарту базової середньої освіти та відповідних освітніх програм (за освітніми галузями) як основні критерії виявлення освітніх втрат здобувачів освіти.

Інструменти вимірювання та подолання освітніх втрат (з урахуванням специфіки освітньої галузі). Вимірювання освітніх втрат учнів у рамках програм надолуження (відповідно до освітньої галузі).

Цифрові інструменти для діагностування освітніх втрат та моніторингу прогресу кожного учня (з урахуванням освітньої галузі).

Програми та цифрові ресурси для подолання освітніх втрат, які автоматично генерують персоналізовані завдання, вправи й тести з урахуванням індивідуальних потреб учня (відповідно до освітньої галузі). Доступність та інклюзивність цифрових рішень.

Створення власних цифрових ресурсів для подолання освітніх втрат (з урахуванням специфіки освітньої галузі).

Тема 1.3. Проектування програм із подолання освітніх втрат (відповідно до освітньої галузі).

Ключові питання теми.

Діагностичний складник: інструменти для виявлення освітніх втрат (тести, опитування, спостереження та інше); аналіз прогалин у знаннях, уміннях та навичках. Побудова індивідуальних освітніх траєкторій на основі результатів діагностики.

Форми організації навчання, адаптовані під потреби здобувачів освіти та умови навчання (інтенсивні курси, модулі, літні школи; змішане навчання; тьюторингові сесії, групова та індивідуальна підтримка; використання резервного часу в розкладі тощо).

Адаптація та модифікація навчального контенту: концентрація на ключових темах і базових знаннях; скорочення та/або інтеграція навчального матеріалу; використання міжпредметних зв'язків; варіативність у формах подачі матеріалу тощо.

Способи, механізми імплементації програм із подолання освітніх втрат.

Тема 1.4. Професійна підтримка вчителів з питань подолання освітніх втрат у здобувачів освіти.

Ключові питання теми.

Стратегія подолання освітніх втрат на рівні школи та громади: розроблення комплексної стратегії роботи з учнями для надолуження освітніх втрат; залучення громади до підтримки освітніх програм і створення партнерських ініціатив; використання аналітики та моніторингу результатів для корекції освітніх підходів.

Підвищення кваліфікації педагогів: організація тренінгів, семінарів щодо методик надолуження освітніх втрат; ознайомлення з національними та міжнародними практиками, що сприяють професійному зростанню; обмін кращими практиками та методичні кейсами.

Знання теоретичних і практичних засад організації освітнього процесу, методична підготовка для реалізації програм з подолання освітніх втрат. Використання цифрових технологій у навчанні та підтримці учнів.

Наставництво як інструмент індивідуальної підтримки педагогів. Супервізія для професійного аналізу та вдосконалення практики. Професійні спільноти як середовище для обміну досвідом, взаємної підтримки та розвитку задля створення системи постійної підтримки та підвищення якості освіти.

Тема 1.5. Моніторинг та оцінювання ефективності програм подолання освітніх втрат.

Ключові питання теми.

Показники, що відображають рівень успішності учнів після участі у програмі. Взаємозв'язок між якістю освітнього процесу та результатами програм надолуження.

Відстеження динаміки прогресу учнів: повторна діагностика, формувальне оцінювання, аналіз результатів проміжних і підсумкових завдань; збір зворотного зв'язку від учнів, батьків і педагогів (анкети, інтерв'ю, рефлексії); фіксація показників ефективності (відсоток надолуження прогалин, підвищення мотивації, зниження тривожності тощо); регулярне коригування індивідуальних планів і програм на основі отриманих даних.

Використання цифрових технологій для моніторингу та аналізу даних.

МОДУЛЬ 2. Безпечне освітнє середовище: інтеграція психосоціальних практик і підходів, чутливих до травми

Тема 2.1. Вплив травми на навчання та поведінку учнів.

Ключові питання теми.

Визначення травми. Основні типи травм, з якими можуть стикатися учні. Травма в умовах війни, переміщення, втрати: особливості реагування. Типові реакції на травму (поведінкові, емоційні, фізіологічні, когнітивні тощо). Ознаки та симптоми стресу в дітей. Роль захисних механізмів у протидії травмуючим подіям.

Вплив травми на освітній процес (зниження успішності, труднощі з організацією діяльності, нестійка мотивація, порушення соціальної взаємодії та інше).

Методи виявлення психоемоційного стану учнів. Психофізіологічні розлади та кризові стани підлітків: ознаки депресії, тривожних розладів, емоційної нестабільності, самодеструктивної поведінки тощо. Зв'язок між травмою та дистресовою поведінкою здобувачів освіти. Прояви дистресу в класі.

Тема 2.2. Стратегії підтримки учнів, які пережили травматичні події.

Ключові питання теми.

Сутність травма-інформованого підходу та його принципи. Інтеграція стратегій травма-інформованого підходу в освітній процес НУШ: співпраця та позитивна взаємодія; побудова довірливих відносин; створення безпечного фізичного та емоційного простору тощо.

Перша психологічна допомога та протоколи її надання. Регуляція психоемоційного стану. Профілактика стресу та емоційного вигорання в учнів у період підготовки до ДПА / НМТ (ЗНО): техніки саморегуляції, організація освітнього простору, підтримка мотивації тощо. Форми надання психосоціальної підтримки здобувачам освіти, зокрема дітям, що пережили травматичні події.

Піраміда інтервенцій у сфері психічного здоров'я і психосоціальної підтримки. Алгоритм перенаправлення до психологічної служби. Протоколи дій педагога в кризових ситуаціях у школі.

Тема 2.3. Створення безпечного освітнього середовища: ключові маркери та практичні підходи.

Ключові питання теми.

Ключові маркери створення безпечного освітнього середовища, спрямованого на збереження психічного здоров'я та емоційного благополуччя учнів. Визначення характеристик безпечного освітнього простору. Чекліст оцінювання класу за критеріями безпечного освітнього простору. Дизайн класу та його просторове рішення для підвищення комфорту та безпеки здобувачів освіти.

Роль учителя у створенні психофізичної та емоційної безпеки. Основи ефективної комунікації з учнями та батьками задля створення безпечного освітнього середовища: активне слухання, ненасильницьке спілкування, ресурсна підтримка, створення відкритого діалогу тощо.

Тема 2.4. Внутрішній ресурс педагога, або як не згоріти, підтримуючи інших.

Ключові питання теми.

Особистісні, емоційні та професійні резерви, що допомагають учителю ефективно працювати, зберігати стійкість і підтримувати інших. Профілактика вигорання та розвиток резильєнтності. Моделі психологічного благополуччя. Фактори стресостійкості. Вторинна травматизація: ознаки, профілактика, самопомога.

Емоційна грамотність педагога як основа психосоціальної підтримки здобувачів освіти: розуміння власних емоцій, навички емоційної саморегуляції, здатність до співпереживання тощо.

Практичні стратегії збереження внутрішнього ресурсу педагогів.

Тема 2.5. Розвиток соціально-емоційної компетентності учнів та створення ефективної моделі комунікації учасників освітнього процесу

Ключові питання теми.

Розбудова учнівської спільноти на засадах емпатії та взаємопідтримки. Поняття «горизонтальної підтримки» (peer-to-peer). Методики формування безпечного мікроклімату. Навчання учнів навичкам емпатійного слухання та надання першої емоційної допомоги одноліткам без ризику для власного стану.

Травма-інформоване партнерство з батьками та опікунами. Побудова довірливих відносин із родиною в кризовий період. Етика та алгоритми «складних розмов»: як повідомляти про труднощі дитини, уникаючи звинувачень. Техніки ненасильницького спілкування у взаємодії з батьками, які перебувають у стані стресу. Спільне створення «протоколу стабільності» для дитини (узгодження реакцій на тривогу та стресову поведінку вдома і в школі).

Інструменти залучення та ресурсної підтримки родин. Роль учителя у підвищенні батьківської компетентності щодо психологічного стану дітей. Надання інформаційної підтримки батькам: дорожня карта ресурсів та алгоритм звернення до фахівців (психологів, соціальних служб, центрів реабілітації).

4. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Практичне завдання № 1. Укладіть «Профіль освітніх втрат класу» за алгоритмом: проаналізуйте поточний стан знань у конкретному класі за 4-ма рівнями навчальних досягнень; визначте одну пріоритетну причину виникнення прогалин; запропонуйте один практичний інструмент / дію; розробіть діагностичну картку на 8–10 запитань для перевірки базових знань з поточної теми, використовуючи будь-який цифровий сервіс (Classtime, Google Forms, Kahoot, Wordwal, тощо).

Практичне завдання № 2. Опишіть, як ви можете адаптувати навчальне заняття, враховуючи принципи травма-інформованого підходу. Вкажіть:

- 2 способи створення емоційної безпеки;
- 2 методи підтримки мотивації та залученості здобувачів освіти;
- 2 прийоми зниження тривожності.

Наведіть приклади конкретних дій або активностей, які ви плануєте використати.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Ознайомтеся з описом вашої освітньої галузі в Державному стандарті базової середньої освіти.
2. Сформулюйте проблемну ситуацію, де реалізація вимог Державного стандарту ускладнена через освітні втрати учнів та обговоріть у професійній спільноті закладу / громади.

3. Проаналізуйте трудові функції, визначені професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти», та виділіть серед них ті, що є пріоритетними для виявлення й подолання освітніх втрат.
4. Перша психологічна допомога (ППД): опрацюйте протокол «Дивитися — Слухати — Направляти». Які ресурси (контакти фахівців, гарячі лінії) мають бути у вашому швидкому доступі для реалізації етапу «Направляти»?
5. Безпечне освітнє середовище. Аудит простору: проведіть віртуальний чекліст свого кабінету/класу. Чи є в ньому зони, які можуть викликати сенсорне перевантаження (надто яскраві кольори, шум, хаос)? Що можна змінити мінімальними зусиллями?
6. Проаналізуйте, які особистісні, емоційні та професійні ресурси допомагають педагогу зберігати стійкість, запобігати вигоранню та підтримувати психоемоційне благополуччя учнів? Які практичні стратегії самопомоги та розвитку резильєнтності можна застосовувати у повсякденній роботі?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Про затвердження Положення про психологічну службу в системі освіти України : наказ Міністерства освіти і науки України від 22.05.2018 № 509, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 31.07.2018 за № 885/32337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>
2. Про затвердження Державного стандарту базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898: станом на 02.09.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/898-2020-п>
3. Про затвердження професійного стандарту «Практичний психолог закладу освіти» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 24.11.2020 № 2425 URL: <https://drive.google.com/file/d/1zf04SUDu5fMrS8CTDqAFshYBk4KC0o4w/view>
4. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 року № 463-IX (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
6. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року : розпорядження КМУ від 27.12.2017 р. № 1018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80>

Основна література

1. Бичко Г., Терещенко В. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. УЦОЯО, 2023. URL: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf.
2. Вікові особливості психоемоційного стану підлітків в умовах війни. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/55-2023/11.pdf>.
3. Головатенко Т. Тенденції підготовки вчителів до впровадження травма-інформованого навчання: досвід розвинених країн. Освітологія, 2023, № 12. С 42-54. URL: <https://doi.org/10.28925/2226-3012.2023.12.4>.
4. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України: методичні рекомендації / кол. автор. ; за загальною редакцією О. М. Топузова; укл. М. В. Головка. Київ: Педагогічна думка, 2023. 187 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/Osvitni_vtraty.pdf
5. Застосування травма-інформованого підходу в заходах моніторингу, оцінки, досліджень та навчання. URL: <https://makingcents.com/wp-content/uploads/2023/12/UKR-UNITY-Trauma-Informed-MERL-Learning-Brief.pdf>
6. Захист і підтримка ментального здоров'я українців в умовах воєнного стану: виклики і відповіді : монографія / НАПН України; за заг. ред. В. Г. Кременя; В. Г. Панок, С. Д. Максименко, М. М. Слюсаревський, Л. І. Прохоренко, Н. В. Чепелева, Т. І. Куліш, С. Л. Чуніхіна, І. Г. Губеладзе, І. І. Ткачук, Н. А. Ярмола. [Електронне видання]. Київ, 2024. 188 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743861>
7. Перша психологічна допомога : сила бути поруч. *МН4У* : вебсайт. URL: <https://www.mh4u.in.ua/hochu-dopomogty-blyzkym/persha-psyhologichna-dopomoga-syla-buty-poruch/>
8. Підготовка вчителів до розвитку життєстійкості/стресостійкості у дітей в освітніх навчальних закладах : навч.-метод. посіб. /Богданов С. О. та ін. ; заг. ред. : Чернобровкін В. М., Панок В. Г. Київ : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 208 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707663>
9. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури в 5–11 класах : методичні рекомендації. Міжнародний фонд «Відродження». URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Buklet-22Podolannya-osvitnih-vtrat22-2.pdf>
10. Посібники для вчителів: нові можливості подолання освітніх втрат у школах. URL: <https://teachforukraine.org/catch-up/>
11. Психологічна безпека освітнього середовища: методи, технології, шляхи формування : практичний посібник / авт. кол. : В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов; за наук. ред. Н. В. Лунченко ; НАПН України, Укр. наук.-метод. центр практ. психол. і соц. роботи. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2024. 134 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743724>

12. Психологічна підтримка та допомога дітям, які пережили травматичні події. Навчально-методичний посібник / Автори-упоряд. : Н. Вааранен-Валконен, Н. Заварова ; за заг. ред. О. Калашник. К., 2022. 104 с.
13. Психосоціальна підтримка учасників освітнього процесу. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Войцях Т. В., Гриців І. П., Мельничук В. О., Сабліна Н. О., Флярковська О. В., Харківська Т. А. К., 2023. 126 с. URL: <http://surl.li/juzzul>
14. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. UNICEF. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2023/07/31/UnicefImmediateActions.frame> proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf
15. Ройз С. Травматичність у школі. 19 с. URL: <http://surl.li/lccvrv>
16. Формування безпечного освітнього простору закладу освіти в діяльності працівників психологічної служби / авт. кол: В. В. Байдик, Ю. П. Гопкало, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, М. В. Саврасов, І. І. Ткачук ; за наук. ред. Н. В. Лунченко, І. І. Ткачук. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2023. 111 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738709>

Додаткова література

1. Дослідження ролі неурядових організацій у вивченні та подоланні освітніх втрат в Україні. URL: <https://teachforukraine.org/news/doslidzhennya-nadoluzhennya-rol-i-neuria-dovuh-orhanizacij/>
2. Емоційне вигорання педагогів. Методичні рекомендації. / Укладачі : творча група практичних психологів : Коняхіна А. В., Гаврик І. Л., Гриценко Н. В., Гутенко Д. М., Коротченко Н. М., Обравит О. М., Полякова В. С., Сухомлин Л. Г., Усик Ю. С., Чорний О. І. Суми : методичний кабінет відділу освіти Сумської районної державної адміністрації, 2016. 60 с. URL: <https://surl.li/gshbwl>
3. Мороз Р. А. Профілактика виникнення емоційного вигорання та вторинної травматизації у спеціалістів, що працюють з психотравмою. *Психологія травмуючих ситуацій* : навчально-методичний посібник. Миколаїв : Іліон, 2018. 298 с. С. 122-132.
4. Навчальний посібник для спеціалістів, які працюють з дітьми, щодо надання першої психологічної допомоги. / Save the Children. URL: https://wcu-network.org.ua/public/upload/files/1412247059_PFA_ukr2_050914pdf.pdf
5. Оновлена оцінка потреб України на відновлення та відбудову. URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 09.08.2025)
6. Тьюторські інструменти для вчителя в школі. Досвід реалізації проекту з надолуження освітніх втрат «Освітній Суп» від ГО «Нарчай для

України». 2024. URL:

<https://www.google.com/url?q=https://teachforukraine.org/wp-content/uploads/2024/07/Tyutorski-instrumenty-dlya-vchytelya-v-shkoli.pdf&sa=D&source=editors&ust=1755065606668400&usg=AOvVaw2AiVlo2gj-71kD35UDRmHa>

7. Як стати ментором для школярів. URL:

<https://osvita.diia.gov.ua/courses/how-to-become-a-mentor-for-schoolchildren>

Додаткові освітні онлайн-ресурси щодо подолання освітніх втрат у здобувачів освіти

1. Академія Хана. URL: <https://uk.khanacademy.org/>

2. Всеукраїнська школа онлайн (ВШО). URL: <https://lms.e-school.net.ua/>

3. Онлайн-курс «Розробка курсів в Студії ВШО» для вчителів та авторів цифрового освітнього контенту. URL:

https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIRD+UIED_01+2024/course/

4. Онлайн-платформа AR Book. URL: <https://arbook.info/>

5. Онлайн-сервіс MozaWeb. URL: <https://www.mozaweb.com/uk/>

6. Освітній суп. URL: <https://teachforukraine.org/osvitnij-sup/>

7. Освітня платформа «ПОБІР». URL: <https://povir.in.ua/>

8. Путівник по Всеукраїнській школі онлайн. URL:

<https://drive.google.com/file/d/1idcitUQvdo0WPepNxKYCuIW6fYskpnXo/view?usp=sharing>

9. Тьюторинг у школі. URL:

<https://osvita.diia.gov.ua/courses/tutoring-at-school>

10. Штучний інтелект, що визначає рівень знань. Тест для надолуження освітніх втрат. URL: <https://www.aftest.in.ua/>

11. Baamboozle. URL: <https://www.baamboozle.com>

12. Blooket. URL: <https://www.blooket.com>

13. Boom Cards. URL: <https://wow.boomlearning.com>

14. Canva. URL: <https://www.canva.com/>

15. ChatGPT. URL: <https://openai.com/index/chatgpt/>

16. Classtime. URL: <https://classtime.com/uk>

17. Gemini. URL: <https://gemini.google.com/app/>

18. Google Earth. URL: <https://earth.google.com/>

19. HP5. URL: <https://h5p.org>

20. Kahoot. URL: <https://www.kahoot.com>

21. Платформа Labster. URL: <https://www.labster.com/>

22. LearningApps. URL: <https://learningapps.org>

23. Mentimeter. URL: <https://www.mentimeter.com/>

24. National Geographic. URL: <https://www.nationalgeographic.com/>

25. Padlet. URL: <https://padlet.com/>

26. Pi-stacja UA. URL: <https://www.youtube.com/@pistacja-ua>

27. Quizlet. URL: <https://quizlet.com/uk>

28. Whiteboard. URL: <https://webwhiteboard.com/>

29. Wordwall. URL: <https://wordwall.net/uk>